

29. november 2012

Først publisert i

Dagens Næringsliv 28. november

Politikk, ansvar og fakta

Politikerne skal stille politikere og byråkrater til ansvar, men de er avhengige av at Riksrevisjonen først legger fakta på bordet.

Dagens Næringsliv har bragt flere kritiske innlegg om Riksrevisjonen, og da spesielt den såkalte forvaltningsrevisjonen. Riksrevisjonen må holde seg til tradisjonell regnskapskontroll, hevdes det, og ligge unna saker av politisk natur. Men eksemplene som skal begrunne dette synet er ikke overbevisende. Tvert imot, de belyser på en utmerket måte verdien av forvaltningsrevisjonen.

Forvaltningsrevisjonens innhold er fastsatt i Instruks om Riksrevisjonens virksomhet. Det fremgår at hensikten er å gi Stortinget et bilde av hvordan landet faktisk styres; hvordan Stortingets vedtak gjennomføres, og virkningene av dem. Og videre, om beslutningsunderlaget fra regjeringen til Stortinget er tilstrekkelig. Riksrevisjonen er ikke kontrollør for byråkatiets indre, men rapportør til vårt høyeste politiske organ. Det bør ikke forbause at revisjonens funn kan være "politiske" i den forstand at de kan være relevante i politisk strid. Men grunnleggende dreier det seg om å styrke politikernes virkelighetsforståelse, og slik innsikt må politikere tåle selv om den til tider kan være uvelkommen.

Tidligere statsråd, Terje Riis-Johansen, nå fylkesordfører, kaller det i DN 7. november (utidig) politisk innblanding når Riksrevisjonen gjennomgår klimapolitiske spørsmål og de såkalte bygdeutviklingsmidlene. Det er politikere som skal bestemme hva som skal leveres, sier han. Javel, men er det ikke nødvendig at Stortinget (og allmennheten) får vite hva de politiske vedtakene faktisk har resultert i?

Morten Kinander er i DN 20. november kritisk til Riksrevisjonens påpekning av manglende samsvar mellom statsrådets/forsvarssjefens rapportering på den ene siden og virkeligheten i Forsvaret på den andre. Det er politikere som skal holde politikere og byråkrater ansvarlige for løftebrudd – ikke revisorer, skriver han. Enig, men hvordan skal politikere holde politikere og byråkrater ansvarlige hvis de ikke får kjenne saksforholdene slik bare forvaltningsrevisjonen kan belyse dem?

Et tredje eksempel gjelder omtalen av ordningen som førte til at en utenlandsk fondsforvalter i Oljefondet fikk 500 millioner kroner i provisjon (i DN 7. november). "Helt borti staur og vegger" uttalte riksrevisor Jørgen Kosmo. Her må man gi de fintfølende rett i at dette spontane utbruddet går forbi den rene fremleggelsen av fakta som er Riksrevisjonens mandat. Men kritikerne er på feil spor når de hevder at revisjonens anmerkning var grunnløs i utgangspunktet fordi provisjonsordningen lå innenfor bestemmelsene i mandatet gitt av

Finansdepartementet til Norges Bank. Riksrevisjonen påpeker det faktiske resultatet av den forvaltningen Finansdepartementet og Norges Bank utøvet. Det var høyst relevant informasjon, selv om de som bare fulgte reglene skulle føle seg urimelig kritisert. Så er det opp til politikerne i regjeringen og Stortinget å ta stilling til om de er tilfredse med ordningen, eller om de vil se reglene endret.

På det praktiske plan klages det over at revisjonen hefter seg i uvesentlige detaljer. Dette kan vanskelig vurderes uten en grundigere gjennomgang. Men det virker noe overdrevet når direktøren for Meteorologisk Institutt, Anton Eliassen, fremholder kontroll av rømningsrutiner som avledende for instituttets faglige arbeid (DN 12. november). En annen sak er at målstyringssystemet i staten, med dets topptunge detaljstyring, avsporende kriterier og bunnløse rapporteringskrav er blitt så ressurskrevende at man kan snakke om svekkelse av hovedoppgavene. Men målstyringen som system har ikke Riksrevisjonen ansvaret for. Eliassen synes å ville heve seg over Riksrevisjonen ved å påpeke at revisorene ikke er kvalifiserte til å vurdere instituttets faglige innsats. Det virker søkt. Riksrevisjonen dekker regnskap og forvaltning, mens faglig evaluering av vitenskapelige institusjoner må gjennomføres av faglige, internasjonale ekspertgrupper. Nå som før.

Kritikerne, og spesielt de markedsorienterte, hevder at Riksrevisjonen må ha en "profesjonell" ledelse. Dette er et tema for seg, men la meg fremholde at den nåværende ordningen antagelig gir det sikreste vern mot politisk innblanding i denne viktige tilsynsfunksjonen. Og det selv om man ikke alltid skulle ha kandidater for lederstillingen med samme integritet og teft mot uforstand som den nåværende riksrevisoren.

5